

dagblad *De Nieuwe Koerier*, dat de zaak-van 't Sant 'met tal van 'onregelmatigheden' (om geen erger woord te gebruiken) verweven (was)' en dat 'de gewezen politiemans, door zijn bekendheid met diverse zedendelicten, op brutale wijze chantage (zou) hebben gepleegd.'¹ Vlak daarop vernam *Het Volk* van een Leidse inspecteur van politie die in opdracht van mr. van Vrijberghe de Coningh 'het technische opsporingswerk' verrichtte, dat hij 'sinds enige maanden geheel Europa' bereisde om gegevens te verzamelen, 'geleidelijk is het dossier aangegroeid tot een berg, waar men slechts met een polsstok overheen kan springen.'²

Dit gerechtelijk vooronderzoek werd in juni '38, bijna twee jaar later dus, afgesloten. Mr. van Vrijberghe de Coningh die, aldus de pers, in vijf landen vruchteloos naspeuringen had laten doen naar de geheimzinnige Elisabeth le Roi en bijna tweehonderd personen verhoord had of had laten verhoren, was er niet uitgekomen. Het dossier werd dus gesloten verklaard. 'Bevrediging', aldus *Het Volk*, 'zal deze affloop wel niemand schenken.'³ Ook *De Telegraaf* had 'een bittere nasmaak'.⁴ *De Haagse Post* betreurde de geheimzinnigheid waarin zich alles afgespeeld had, maar, schreef dit weekblad, 'het was langzamerhand van vrijwel algemene bekendheid geworden dat met deze strafzaak reputaties waren gemoeid, die het twijfelachtig maakten of voortzetting van de zaak verenigbaar was met 's lands belang.'⁵

Van 't Sant, hij mocht dan eervol en met behoud van pensioenrechten ontslagen zijn, was zijn goede naam kwijt.

*

Wat was in werkelijkheid gebeurd?

Geven wij de ons bekende gegevens naar beste weten weer, dan willen wij wel erkennen dat zij geen antwoord bieden op alle vragen welke men zou kunnen stellen. Er zijn ons meer dan twintig jaar geleden over de zaak-van Vredenburg mededelingen gedaan door Gerbrandy en, vooral, door van 't Sant zelf - mededelingen die met elkaar klopten. Hebben zij alles kunnen ophelderen? Neen. Maar de geschiedschrijver ziet wat niet opgehelderd is vaak pas wanneer alle in de loop van vele jaren verzamelde gegevens bij elkaar komen en hij er zich rekenschap van geeft hoe het gebeurde precies in elkaar gezeten heeft. Er dringen zich dan aanvullende vragen aan hem op, maar daarvan is beantwoording slechts mogelijk als de betrokkenen

¹ *De Volleskrant*, 3 sept. 1936. ² *Het Volk*, 11 sept. 1936. ³ A.v., 8 juni 1938.

⁴ *De Telegraaf*, 8 juni 1938. ⁵ *Haagse Post*, 11 juni 1938.